

Керівник ЗЗСО має досконало вивчити об'єкт управління (структуру освітньої системи і всі процеси, які в ній відбуваються) і взагалі бездоганно знати про нього все від «а» до «я». Але знати не як учитель, який має справу з окремими освітніми процесами, а як керівник, який бачить ці процеси з позиції системного цілого і спроможний прийняти управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Загальна Декларація прав людини від 10.12.1948 р.
2. Декларація прав дитини від 20.11.1959 р.
3. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ від 23.11.2011 р. №1392.
4. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою КМУ від 21.02.2018 р. №87.
5. Закон України „Про освіту” від 05.09.2017 р.
6. Закон України „Про загальну середню освіту”.
7. Конституція України від 28.06.1996 р..
8. Національна доктрина розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.
9. Наказ МОНУ від 11.07.2017 р. №994 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності».
10. Положення про експериментальний навчальний заклад. Затверджене наказом МОНУ №114 від 20.02.2002 р.
11. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента. – М.: Дело, 1992 – 702 с.
12. Управление качеством образования. /Под ред. Поташикова М. М., - М.: Педагогическое общество России. – 2006. – 448 с.

УДК: 378.016:658.8

Григорчук Тарас Васильович

Кандидат педагогічних наук, доцент

Київський національний університет культури і мистецтв

**ПОПЕРЕДНЄ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ
ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ**

В статті розглядаються питання попередньої оцінки завдань щодо безпосереднього педагогічного проектування методичного комплексу навчальної дисципліни, розрахованого для умов дистанційного навчання менеджерів соціокультурної сфери. Виявлено, що проект вказаного навчально-методичного комплексу передбачає такі елементи його структури: модель навчальної дисципліни; модель того, хто навчається; модель того, хто навчає та модель управління навчальним процесом. Зазначено, що своєчасна розбудова та аналіз структурних елементів майбутнього навчально-методичного комплексу знижує рівень ризику створення недосконалого навчального продукту для дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання; педагогічне проектування; навчально-методичний комплекс дисципліни; структура проекту навчально-методичного комплексу для дистанційного навчання; компетентнісний підхід у навчанні.

Актуальність теми. Розробка навчально-методичних матеріалів сьогодні є неодмінною умовою професійної діяльності науково-педагогічного працівника вищої школи. Ця обставина зумовлена цілим рядом чинників, серед яких: відхід від домінування ідеології, що спричинювала повну відмову від реалізації творчої ініціативи науково-педагогічного працівника; вимоги щодо здійснення ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів (ВНЗ); швидкість суспільно-економічного розвитку; зміни технологій; звужена диференціація замовлень між конкретними типами фахівців; зміни вподобань і професійної спрямованості осіб, що навчаються та багато інших. Відповідно до вказаних чинників практично кожен викладач ВНЗ, принаймні один раз у кілька років, а найчастіше щорічно, змушений переглядати або й переробляти власні навчальні матеріали, основу яких становить навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД).

Очевидно, що у вітчизняній системі вищої освіти вже існують усталені підходи щодо формування НМКД для підготовки фахівців різних рівнів, оскільки практично всі вони мають підпорядковуватися вимогам директивних документів, на основі яких розробляються внутрішні положення щодо вимог до їх оформлення. Незначні відмінності можуть бути зумовлені лише специфікою ВНЗ, змістом окремої навчальної дисципліни або ж творчим потенціалом науково-педагогічного працівника. Все це сприяє забезпеченню певної впорядкованості структур документів, зрозумілості викладеного в них матеріалів і запобіганню різночитання певних положень.

Однак, сьогодні все частіше провідні навчальні заклади активно використовують системи представлення навчальних матеріалів з використанням сучасних технологічних рішень, зокрема – технологій дистанційного навчання, що вимагає новітніх підходів до формування навчально-методичних матеріалів. Тому, на нашу думку, проектуючи сучасний НМКД для дистанційного навчання (НМКДДН), переваги якого все частіше застосовуються закордонними та вітчизняними інституціями, вказаних вище елементів, придатних для традиційних навчально-методичних комплексів, може бути недостатньо.

Практично всі вони розраховані на роботу зі студентами за умов безпосереднього контакту викладача зі студентом. Для більшості таких комплексів основною навчальною метою є формування традиційних знань, умінь і навичок, а не професійних компетентностей, зорієнтованих на превалювання формування досвіду.

Огляд джерел. Сутнісну основу створення нових навчально-методичних матеріалів, особливо в царині підготовки фахівців з вищою освітою, посідає педагогічне проектування. Це складний синтетичний феномен взаємодії творчої та технологічної складової педагогічної діяльності науково-педагогічного працівника. У найбільш загальному трактуванні педагогічне проектування у професійно-орієнтованому навчанні, яким є підготовка менеджерів соціокультурної сфери, можна представити як діяльність, здійснювану в умовах навчання, що спрямовується на розробку, впровадження в освітньо-виховний процес і забезпечення планомірного функціонування ефективного навчального продукту, націленого на підготовку конкурентоспроможного фахівця [1, с. 236-244]. У дослідженнях В. Безрукової педагогічне проектування трактується як попередня розробка основних деталей майбутньої діяльності студентів і педагогів [2, с. 95]. Дане визначення, на нашу думку, стає повнішим і точнішим, якщо його доповнити ідеєю необхідності прогнозування кінцевого результату функціонуєчої педагогічної системи, що має бути зосереджена довкола питань підготовки культурного, освіченого, компетентного фахівця. Деяко інших позицій дотримується І. Якиманская, яка трактує педагогічне проектування як задум, план, створення прообразу, передбачуваного або можливого стану об'єкта [3, с. 16]. Така позиція дає змогу зрозуміти, що у педагогіці загалом і у професійно-орієнтованому навчанні зокрема початком проектувальної діяльності прийнято вважати перехід від теоретичної до нормативної моделі, в яку входять такі дидактичні чинники, як принципи та методи навчання. У кінцевому результаті ця модель знаходить своє втілення в конкретних нормах – прямих вказівках, звернених до викладача, що можуть вважатися вже власне проектом практичної діяльності.

До процесу створення навчальних матеріалів у середовищах дистанційного та наукового обґрунтування користі від їх впровадження долучилося чимало вчених і дослідників. Вітчизняні вчені активно досліджували дистанційне навчання як адекватне сучасне середовище трансляції навчальної інформації, педагогічного супроводу студентів, а також ефективного контролю їхніх знань. Зокрема, О. Муковіз, досліджує особливості підготовки викладачів до організації дистанційного навчання в системі неперервної освіти [4]. Праці вказаного вченого доводять, що дистанційна форма навчання є важливою ланкою системи, що формує неперервний потік знань, якими, у свою чергу, можна скористатись у найбільш сприятливих умовах отримання навчальної інформації. В. Олійник, піонер популяризації дистанційного навчання в Україні, приділяє значну увагу саме питанням впровадження дистанційних курсів навчальних дисциплін [5, с. 93-108]. Вченим розглянуто різноманітні підходи реалізації творчих ініціатив науково-педагогічних працівників щодо використання дистанційного навчання як адекватного освітнього інструменту, привнесеного сьогоднішнім. Організації контролю знань у дистанційному навчанні присвятив свої дослідження В. Биков [6]. Дослідник повною мірою розкрив можливість реалізації традиційного (аудиторного з використанням паперових носіїв) тестування в середовищі дистанційного навчання. При цьому в працях В. Бикова розкрито переваги дистанційного контролю знань, зокрема як можливість забезпечення часового контролю, комфортність умов проведення заходів контролю та інші.

Значно більше доробок в царині дистанційного навчання мають дослідники країн заходу. Зокрема, одним із засновників та активних популяризаторів дистанційного навчання з використання інформаційно-комунікаційних технологій вважається Дж. Кірслі, який вивчав підходи до запровадження дистанційного навчання в часи, коли про швидкісний інтернет можна було лише мріяти. Однак, навіть тоді вчений активно підтримував новітню на той час технологію [7]. На особливу увагу заслуговує науковий внесок Д. Гансена, який у своїх працях розкриває особливості дистанційного навчання майбутніх менеджерів і фахівців з маркетингу, тобто спеціалістів, від компетентності яких залежатиме успішність компанії на ринку [8].

Очевидно, що на сьогодні ший день вже існує чимало доробок щодо активної інтеграції дистанційного навчання до навчальних процесів підготовки фахівців, у тому ж числі майбутніх менеджерів соціокультурної сфери. Однак, нами виявлена недостатність інформації щодо окремих елементів ситуаційного аналізу перед безпосереднім процесом створення дистанційного курсу навчальної дисципліни та її навчально-методичного комплексу. Недолік такої інформації може, на нашу думку, спричинити створення навчально-методичних матеріалів, що не знаходять належної реалізації в навчально-виховному просторі ВНЗ і, відповідно, вестимуть до ситуації, за якої студенти відмовлятимуться одержувати навчальну інформацію.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є виявлення та аналіз попередніх умов щодо започаткування безпосереднього проектування навчально-методичного комплексу дисципліни для дистанційного навчання майбутнього менеджера соціокультурної діяльності з метою максимального

урахування чинників навчального середовища, що на нашу думку, сприятиме мінімізації виникнення ризиків неотримання (недоотримання, неналежного отримання, небажання отримання) актуальних знань.

Основний матеріал. на нашу думку в процесі розробки моделі НМКДДН, з урахуванням широко розповсюдженого компетентнісного підходу, до уваги слід брати ще й інші чинники, які, своєю чергою, являють собою самостійні моделі, що утворюють між окремими елементами системний зв'язок. При цьому перед процесом безпосереднього проектування слід проводити своєрідний ситуаційний аналіз, який покликаний запобігти виникненню можливих помилок у безпосередньому проекті.

До системи входять чотири відносно самостійні моделі (рис. 1): модель навчальної дисципліни; модель того, хто навчається; модель того, хто навчає та модель управління навчальним процесом. Центральним об'єднуючим і визначальним елементом є нормативно-функціональна модель спеціаліста, яка, практично, і визначає основний зміст НМКДДН.

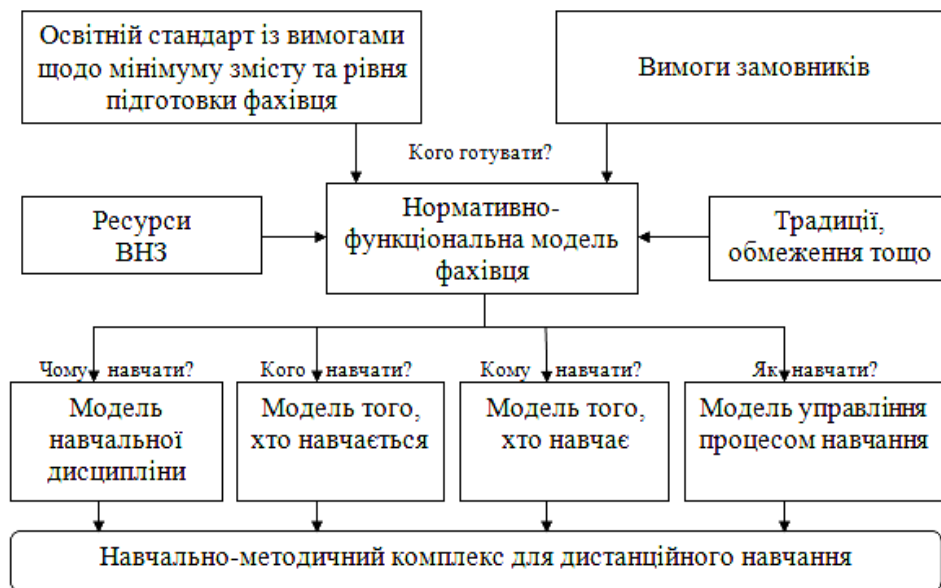

Рис. 1. Система моделей, що формують модель НМКДДН

Модель навчальної дисципліни визначається предметом, методами, цілями та завданнями її вивчення. При цьому до уваги беруться чинники історизму, еволюції, сучасного стану розвитку та найбільш дискусійні погляди теоретиків і практиків, що є основою майбутнього розвитку вказаної дисципліни як науки. Тут же декларуються знання та вміння, а у випадку практико-орієнтованих курсів – професійні компетенції, які здобуваються в процесі засвоєння програмних вимог (лекційного матеріалу, практичних завдань, тестування, ознайомлення з інформаційними джерелами). До вказаної моделі також мають входити доступні, ієрархічно сформовані посилання на світові джерела інформації, в яких сконцентровано як історичну спадщину, так і новітні наукові надбання.

Модель того, хто навчається являє собою соціально-психологічний портрет особистості студента дистанційної форми навчання, визначальними показниками якого є, зокрема, рівень зайнятості, фізичні можливості, географічна віддаленість, зміни у кар'єрі тощо. Враховуючи особливості вітчизняних реалій, може йтися ще й про спрощення процедури отримання відповідної кваліфікації, можливість отримання диплома за рахунок чужих зусиль тощо.

Модель того, хто навчає в сучасних умовах є досить складною. Саме вона, в силу дії економічних, психологічних, адміністративних та інших чинників, однозначно не може бути визначеною. Тут можна вести мову про ідеальну модель і про моделі, «які виходять». Зокрема, ідеальна модель передбачає діяльність педагога-професіонала з відповідним практичним досвідом у окремій предметній сфері. Він має досконало володіти сучасними комп'ютерними, мережевими технологіями та основами програмування, бездоганно знати еволюцію наукового розвитку дисципліни та її сучасний стан. Повинен мати достатньо часу для відкритого спілкування зі студентами в мережі, стежити за змінами в навколишньому науковому та практичному середовищі, своєчасно вносити корективи до навчальних матеріалів, дотримуючись при цьому графіку навчального процесу. Постійно оновлювати та удосконалювати практичний і контрольний

блоки. Його безпосередніми партнерами у здійсненні професійної діяльності мають бути фахівець-програміст і системний адміністратор. У випадку «як виходить» за найкращих умов вдається поєднати декілька наведених вище чинників, а не представити всі їх разом.

Модель управління навчальним процесом не є простішою за попередню. Явище дистанційного навчання є відносно новим, а тому ще не може бути глибоко усвідомленим або реалізованим навчальними закладами, зорієнтованими на традиційне навчання. Очевидно, що в основу даної моделі має закладатися окремий кошторис і окремий штат працівників. Практично має формуватися окрема структура до завдань якої, окрім безпосередньої розробки та впровадження навчальних продуктів, повинно входити планування навчального процесу, навантаження науково-педагогічного та допоміжного персоналу, розробка графіку навчального процесу, ведення бухгалтерських розрахунків, аналіз одержаних результатів, внесення поточних коректив, ліцензування, акредитації та багато іншого.

Нормативно-функціональна модель спеціаліста, що об'єднує всі вказані вище моделі та практично визначає основний зміст НМКДДН, знаходиться під впливом ще двох найбільш впливових чинників: ресурси ВНЗ і традиції та обмеження. За цих умов ресурси часто визначають якість одержаної освіти, а звідси – градацію навчальних закладів та їхніх дипломів за принципом «престижний» – «непрестижний». Саме через відсутність ресурсів багато ВНЗ не мають змоги забезпечити формування моделей «тих, хто навчає» та «управління навчальним процесом». З другого боку – традиції та обмеження роблять погані послуги іменитим навчальним закладам, унеможливаючи негайне реагування на запити ринкового середовища.

Висновки. Вказані вище моделі дають змогу здійснення глибокої оцінки втручання різноманітних чинників на процес педагогічного проектування навчально-методичного комплексу для дистанційного навчання. Їх урахування дасть змогу запобігти виникненню непередбачуваних ситуацій, а, отже, впливу на якість навчального процесу. В силу визначених обставин процес підготовки проекту НМКДДН, як синтез указаних моделей, результат проектувальної діяльності науково-педагогічного працівника та майбутня основа вивчення будь-якої навчальної дисципліни, має брати до уваги всі ці чинники, бути гнучким та адаптованим до запитів студентів дистанційної форми навчання, відповідати вимогам нормативних документів і місії навчальної інституції загалом.

Список використаних джерел

1. Левшин М.М., Григорчук Т.В., Прохур Ю.З. Особливості педагогічного проектування дидактичних засобів дистанційного навчання у ВНЗ. Вища освіта України – Додаток 3 (т. 2) – 2006 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» – 528 с. (сс. 236-244)
2. Безрукова В.С. Педагогика. Проектная педагогика: Учеб. пособие. – Екатеринбург, «Деловая книга», 1996, – 344 с.
3. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. // Библиотека журнала «Директор школы». – М., – 1996. Спец. выпуск. – №2. – С.15-20.
4. Муковіз О. П. Теоретичні та методичні засади дистанційного навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Муковіз Олександр Павлович ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. - Київ, 2017. - 39 с.
5. Олійник В. В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта: нові моделі та форми професійного розвитку / Освіта дорослих у перспективі змін: інновації, технології, прогнози: колективна монографія / За ред. А. Василюк, А. Стоговського. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 248 с.
6. Биков В.Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення / В.Ю. Биков, В.В. Лапинський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – №2. – С. 3-6.
7. Kearsley G. et al. The Effectiveness and Impact of Online Learning in Graduate Education / Kearsley G., Lynch W., Wizer D. // Educational Technology, November-December 1995, pp. 37-42.
8. Hansen D. E. Knowledge Transfer in Online Learning Environments. / David E. Hansen // Journal of Marketing Education. 2008. – Vol. 30, No. 2, pp. 93-105.

УДК: 159.923.2

Борисенко Наталя Алімівна

Національний університет «Львівська Політехніка»

Науковий керівник: Хазратова Нігора Вікторівна, доктор психологічних наук, професор

Національний Університет «Львівська Політехніка»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У зв'язку із збільшенням актуальності теми громадянської ідентичності, в останні роки, триває процес визначення цього поняття із сторони соціальних, політичних та психологічних наук, зокрема, визначення його походження та характеристик. На основі здійсненого аналізу літературних джерел сформувано припущення про існування динаміки громадянської ідентичності не лише при її початковому формуванні, а й в продовж життєдіяльності особистості. Задля розуміння особливостей трансформації громадянської ідентичності запропоновано дослідити із людьми які перебувають на різних етапах міграції та самоусвідомлення.

Ключові слова: Ідентичність, громадянська ідентичність, типи ідентичності, динаміка громадянської ідентичності, формування громадянської ідентичності.